

el
tacte
que té

número 16
gener del 2004

El Tacte, què té?

03
quatre mots

La revolució sense sostre 04

M., el vampir del temps 19

07
Guia Útil per la transformació social

Entrevista: 7 nius d'Arnau Vilardebó 21

Altres literatures (I) 09

Entrevista
La productora cooperativa Acteon 23

15
Revistes per Internet

Banca ètica. Diners responsables 25

16
Encontres a la blogosfera

17
Arquitectura i gènere

Residu Mínim, una alternativa a la gestió dels residus 28

Rec: Naomi Klein, Barreres i finestres 30

Sàmp/er
31

QUATRE

MOTS

Obrim els ulls i mirem el món. Se'ns escapen tantes coses... I per no veure, mirem cap endins. Il·luminem el món subterrani amb llanternes que són ulls. Ens fem passadissos a mida i portes secretes, cambres quasi confortables on descansar, llegir i pensar. Quasi oblidem que hi ha un món a fora. Però no som talps, i un dia recordem que ens agrada sentir la terra sota els peus. I sortim i la por ens supura pels porus. Por de caure pel primer forat. Por de no saber contra qui, ni amb què, hem de viure. Sempre podem tornar al cau, a les nostres cambres, les nostres lectures i les portes secretes. Però també podem provar de quedar-nos fora i mirar de construir fortaleses que ens facin sentir lliures. Més val així, perquè, com deia Joan Fuster, "tota política que no fem nosaltres, serà feta contra nosaltres". No és només llegint que ferim el món.

La revolució sense sostre

Stewart Home, Neoïsme, plagiarismo y praxis: "Llamar a alguien artista es negar a todo igual el don del sueño, de la imaginación; de este modo, el mito del genio se convierte en una justificación ideológica de la represión y el hambre."

Luther Blisset: guerra psíquica, sabotatge cultural, terrorisme mèdia. Grups autònoms de psicogeògrafs, neositucionistes i 'mail-artists' adoptaren aquest nom múltiple per, un exemple, l'any 1996, aconseguir la publicació d'un llibre-farsa amb tots els honors a Mondadori (recordem: l'editorial de Berlusconi). Un gol com una casa: el llibre, un sofregit sobre conspiracions i avantguarda tecnològica, va aconseguir passar per un manifest de l'activisme polític radical. L'editorial conservadora pujava al carro de la "contracultura de moda" però en va haver de saltar amb la cua entre les cames quan es va fer pública la broma.

Qui és Luther Blisset? Durant cinc anys va actuar com un nom-virus, una xarxa no identificable d'agitació contra la projecció del discurs dominant en la vida quotidiana i l'especialització artística, vinculat a grups heterogenis de l'"underground" polític i, més endavant, instigador d'algunes de les pràctiques ludicopolítiques de Seattle, Praga, Barcelona o Gènova.

El mètode del terrorista psicodèlic consistia en la penetració en espais enemics per desarticular el missatge dominant. La guerrilla de la comunicació* marca, doncs, la pauta: objectius concrets, marginalitat i mobilitat. La tàctica de la tergiversació, el deteriorament de la imatge, el plagi i la burla, es treballava des de feia anys en els moviments de farsa antipublicitària (distorsió de missatges publicitaris) americans i canadencs.

Partint de la idea (encunyada per Roland Barthes) que és més subversiu deformar els codis que destruir-los, la intenció no consistia a enderrocar per posar un altre "monument en honor de" i, en aquest sentit, la intenció no era política, però sí genuïnament política en tant que desarticulació de la gramàtica del domini.

Del 1995 al 1999 el Luther Blisset Project i els seus atacs psíquics apareixen per Internet i arreu: les burles al Vaticà, la RAI i Mondadori, l'atac a l'art, les notícies fictícies encaixades als mitjans de comunicació de massa. Finalment, la convocatòria a una vaga d'art per a l'any 2000-2001.

La dificultat de reduir Luther Blisset a l'acció d'un grup o un altre s'assegura amb el nom múltiple: si algú altre afirma ser jo, llavors sóc invencible. I invisible. "L'home que ve és l'home qualsevol", escrivia Giorgio Agamben. Tots els "luthers" són Luther perquè Luther Blisset és un nom obert: qualsevol el pot utilitzar. Durant molt de temps, el poder de Luther va raure en la capacitat de multiplicar.

Poc després que el projecte comencés a tenir ressò davall els Pirineus, Luther Blisset publica **Q** (2000), una extensa novel·la històrica ("western teològic": alguns van veure-hi Eco al darrere) i se suïcida pel ritual japonès del 'seppuku'.

La posterior reencarnació en Wu Ming, la primera novel·la del qual va publicar ja fa temps Mondadori (!!), va aixecar força expectació mediàtica, a més d'un debat sobre la seva autenticitat. Burla o cinisme? Integració a la cultura de l'espectacle o estratègia de despistament?

Wu Ming, que significa "sense nom" en xinès, és un atelier de disseny literari que s'encarrega

de crear mites comunitaris, extrets de la cultura pop i de l'activisme antiglobalitzador (de Chiapas a Gènova), amb la consigna d'enderrocar el mite de la individualitat i l'abús de la propietat intel·lectual.

Però els autors, quatre dels instigadors de l'anterior projecte, no es neguen a identificar-se, encara que refusen ser fotografiats. Es neguen a fer servir el 'copyright', però admeten que n'accepten els beneficis econòmics. Aquest salt de l'agitació a la literatura ha modificat la seva actitud: Wu Ming és l'especialista (el professional, el 'brainworker') allà on Luther Blisset era l'amateur (l'antiartista, el jòquer), i, per tant, ha perdut el potencial integrador.

"El mercado se nutre de las ideas, de las formas de vida, de las múltiples maneras en que la gente se expresa mediante la palabra, el vestido, los gestos, la sexualidad... coge lo que nuestra inteligencia y nuestro cuerpo produce, y lo explota, apelando a nuestro deseo." De: 10 Sugerencias para un estilo de vida Yomango: porque la felicidad no se puede comprar.

D'un cert temps ençà, el marc de possibilitats que havia encetat Luther Blisset ha creat un flux d'activitats al qual moviments de resistència a l'Estat espanyol han començat a ser permeables. Des de fa alguns anys, La Fiambrera Obrera treballa en la recuperació d'espais públics segrestats per la publicitat (setmana sense publicitat als plafons del metro del Poblenou, vaga de monuments a Madrid). La intenció és que l'art no es limiti a representar la realitat sinó a generar recursos i efectes ("afectes") socials i polítics.

A Barcelona la campanya Diner Gratis va omplir la ciutat de missatges ("treballar és assajar la mort", "Pasta Ya!") contra el treball i l'acumulació de béns. L'Oficina 2004 coordina les veus discrepants pel que fa a l'ús indiscriminat, cínic i instrumental dels tòpics de multiculturalisme i tolerància que amaguen els interessos urbanístics i espectaculars del Fòrum de les Cultures.

Per a tots ells, l'art és un mecanisme de transgressió no només estètic: significa trencar amb la gramàtica del discurs acceptat. Internet els permet una certa visibilitat i presència i l'ocupació (recuperació) d'espai públic, ja sigui en forma de performances o distorsió de missatges publicitaris a la manera de la Barbie Liberation Organization, que va posar a la venda Barbies i G. I. Joes després de manipular-ne les veus i fer que el soldat expressés el desig de ser mare de família i la nina exclamés amb vehemència que tenia moltes ganes de matar enemics.

El que s'ha donat a conèixer com a centres 'indymedia' o 'no border networks' són centres especialment dedicats a propagar la lliure circulació d'idees contra la Llei de propietat intel·lectual (software lliure, 'copyleft'...) des d'on Luther Blisset continua actuant (encara hi ha grups que firmen convocatòries amb el nom de Luther Blisset, cosa que fa veure fins a quin punt s'ha convertit en un mite gairebé fundacional i comú).

Internet ha significat un gran punt de partida d'aquests moviments: els permet reunir-se virtualment, una certa mobilitat i capacitat de convocatòria, un espai de debat, i un marc des d'on donar-se a conèixer. Un exemple és Yomango, laboratori de desobediència social dedicat al robatori als grans magatzems i a la creació d'una línia de moda anticapitalista, que actua com a generador de debat

>05<

social entorn de la lliure circulació de béns i desigs. Des de la web s'intercanvien trucs, informes i convocatòries.

“Para ser libres hoy no necesitamos "romper las cadenas", sino acertar a situar en ellas los espacios en blanco de tal manera que su sentido resulte subvertido.” De: ¿Por qué Espai en Blanc?

Recollint els fruits dels plantejaments de l'Oficina 2004, la creació d'Espai en Blanc intenta ocupar un lloc que encara estava per cobrir. La festa de presentació d'aquest “laboratori d'idees” va tenir lloc el desembre del 2003 al centre social okupat Les Naus amb un manifest fundacional que delimitava els paràmetres a una pràctica crítica i experimental “contra el consens opressiu” de la societat actual. Un consens que no és sinó l'expressió d'un coneixement sense idees ni imaginació, d'una virtualitat sense coneixement i d'una comunicació incapaç de quallar en comunitat; tot, com la fenomenal BCN de les cultures, una nova forma de fer política. La voluntat de la fundació, doncs, és catalitzar diferents experiències i complicitats i possibilitar l'articulació d'una xarxa de resistència que pensi críticament la realitat: és a dir, “conquerir llocs comuns en blanc”.

L'espai no pretén ser un nucli on s'agreguin parts, sinó que les parts formin el total del nucli. En aquest sentit l'experiència de crear grups de treball que permetin diagnosticar el discurs dominant del feixisme postmodern pot donar uns resultats fructífers, ja sigui en forma de jornades, publicacions o conferències. Un d'aquests resultats van ser les **Jornades sobre l'Estat-guerra** d'aquest setembre passat. I quan t'inviten a participar en el diari compartit anònim, un diari “de tots i de ningú”, per explicar l'opressió del que és quotidià, és difícil negar-s'hi.

Sense cap intenció de presentar-se com a alternativa a res, Espai en Blanc és un centre “virtual i nòmada” d'anàlisi polític. No aspira a canviar el món, sinó més aviat a canviar la vida.

Marc Masó

>06<

* El **Manual de la guerrilla de la comunicació** (Luther Blisset, Sonja Brünzels, Grup autònom a.f.r.i.c.a., ed. Virus, 2000) passa per ser un repàs exhaustiu dels precedents (situacionisme, els provos holandesos, el moviment yippie, el neoisme) i de les accions de la guerrilla cultural.

Més informació a:

www.lutherblissett.net/; www.wumingfoundation.com; www.wuming54.com;
www.sindominio.net/fiambrrera/; www.eldinerogratis.com/; www.sindominio.net/ofic2004/;
[//www.yomango.net/](http://www.yomango.net/); www.espaienblanc.net/

La revolució sense rostre és la revolució sense sostre.

Lògica de xarxa: Guia útil per la transformació social 2003

La Consulta Social per l'Abolició del Deute Extern, les plataformes contra les desfilades militars, les campanyes contra el Banc Mundial, l'Europa del capital i la Guerra... són exemples de moviments socials recents que, cansats de tanta uniformitat i amb voluntat transformadora, han aconseguit l'atenció dels mitjans. La seva manera de treballar es basa en la cooperació i no en la competència i segueix una lògica de xarxa que es caracteritza per la descentralització de les formes organitzatives i l'autonomia dels seus participants, la reutilització de recursos i l'aprofitament de sinergies.

Amb la finalitat de fer útils i difondre les eines necessàries per teixir la xarxa de la transformació social i transmetre'n la lògica, la tardor del 2002 el Grup d'Acció Glocal, un grup d'afinitat sorgit de les campanyes abans esmentades i interessat a donar suport a recursos que poguessin ser utilitzats pels moviments socials, va decidir tirar endavant la [Guia Útil Per la Transformació Social 2003](#), publicada l'abril del mateix any amb una tirada de deu mil exemplars.

Edicions Col·lectives va ser el nom editorial inventat per mostrar tota la participació que havia fet possible l'aparició de la guia, maquetada per l'Apòstrof i amb presència a les llibreries comercials gràcies a la distribució de Virus Editorial. A les pàgines de presentació de la guia, s'explica que els projectes, eines i recursos que recull la guia "són iniciatives que no provenen ni de les administracions públiques, ni de les estructures clàssiques i centralistes dels grans partits i sindicats (...). Són aquestes iniciatives les que estan fent retornar, per a bona part de la ciutadania, l'interès per fer política".

Enric Duran, un dels sis integrants de Glocal, explica que "al principi volíem organitzar la guia per seccions, però com que molts col·lectius treballen molts temes de forma transversal, la vam organitzar per paraules clau que estan indexades al final de la guia, que també té un índex per pàgines i un altre per comarques i poblacions. Per escollir els col·lectius i projectes, que es presenten en una pàgina o dues, ens vam basar en tres criteris: la seva utilitat, el nombre de persones que impliquen i el fet que puguin inspirar altra gent. Els criteris de redacció que vam enviar als col·lectius i projectes presentats van ser: de què tracta el vostre col·lectiu o projecte i quines eines aporteu per a la transformació social, què ofereix d'útil a altres col·lectius que treballen per la transformació social i a l'agenda organitzada, com col·laborar i com contactar. Els apartats temàtics de recursos estan dedicats a projectes i col·lectius que no tenen pàgina pròpia. Es van fer contactant amb les xarxes existents de col·lectius de referència perquè s'anessin passant la llista i l'ampliessin o bé s'extreia la informació del seu web."

Moltes pàgines de recursos també inclouen una petita introducció sobre els temes que s'hi tracten i breus ressenyes de llibres i revistes. D'aquestes breus introduccions destaquen les dedicades a l'autogestió i el finançament, que ajuden a entendre com sobreviuen econòmicament els moviments socials. La [Guia Útil](#) també inclou un directori de col·lectius i un directori d'espais socials alliberats i un apartat de recursos internacionals, tot i que se centra en el territori català.

Comunicació, contrainformació, internet-portal, internet-servidors, internet-lliure accés, 'hactivisme',

documentació, socialització del coneixement, educació, acció directa, distribució, cooperativisme, banca ètica, renda bàsica, ecologia, salut, confluències locals, independentisme, campanyes, feminisme i gènere... són alguns dels àmbits de lluita dels dos mil moviments socials que es poden trobar a la [Guia Útil per la Transformació Social 2003](#) i a la seva versió digital disponible a www.moviments.info.

[moviments.info](http://www.moviments.info) és un web de recursos per la transformació social que recull tota la informació útil dels moviments socials del territori català. Conté un directori de més de 2.700 col·lectius catalans, un espai d'elaboració i actualització col·lectiva de projectes i recursos i una secció de notícies. Aquest web, coetani de la [Guia Útil](#), va quedar inclòs dins un altre projecte més ambiciós que també va néixer l'abril del 2003, l'Infoespai.

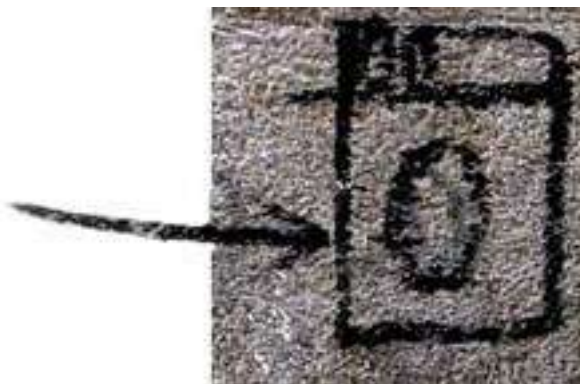
Situat a la plaça del Sol 19-20 baixos, l'Infoespai, també conegut com la Caixa Oberta, és un projecte de construcció d'una xarxa autogestionada d'eines i mitjans per produir, col·lectivitzar i difondre la informació transformadora. Un node de comunicació i enfortiment de la xarxa difusa dels moviments socials. L'Infoespai, un projecte també impulsat per Enric Duran, ofereix des de [moviments.net](http://www.moviments.net), serveis de correu electrònic, llistes, allotjament de pàgines web i altres eines de treball de col·laboració a través d'internet a un cost mínim i de programari lliure.

A dins la caixa oberta, també hi trobem altres projectes: un projecte editorial basat en el 'copyleft' –sabers sense propietari– que també inclou serveis editorials i d'impremta, un espai d'experimentació, Recerca Social Activista, un grup de documentació i una distribuïdora d'alimentació.

[Lídia Noguero](#)

Més informació a:

www.infoespai.org

"¿Qué son los libros al lado de quienes los leen, Julio? ¿De qué nos sirven las bibliotecas enteritas si sólo están dadas a unos pocos? También esto es una trampa para intelectuales. La pérdida de un solo libro nos agita más que el hambre en Etiopía, es lógico y comprensible y monstruoso al mismo tiempo." Julio Cortázar, *Fantomas contra los vampiros multinacionales*, 1a edició 1965, Barcelona: Destino, 2002, p. 50

Altres editorials (I)

Al marge dels grans holdings editorials, dels autors promotables, de les línies temàtiques que envaeixen els taulells de novetats de les llibreries —Bridget Jones i seqüel·les, temes espinosos explicats als meus fills, les immortals novel·les històriques—hi ha d'altre editorials que s'enamoren d'un original i decideixen publicar-lo costi el que costi; o que aposten per una autora que promet; o que s'encarreguen de temes de públic minoritari. Són projectes que ben sovint sorgeixen de fora de Barcelona, de beneficis poc agraïts, de distribució no privilegiada, que val molt la pena conèixer.

Angle Editorial, Manresa

Angle és una d'aquestes editorials que busquen camins poc fressats en el món del llibre. S'autodefineixen com un "revulsiu crític al sistema editorial i cultural imperant", fruit d'una "reflexió sobre l'actual mercat editorial en català", el qual consideren tan exagerat com desorientat pel que fa a criteris i propostes.

Aquest segell va néixer a Manresa el 1992 com a empresa de serveis editorials i editant llibres d'art i d'història. A partir del 2001 es llança a l'aventura amb noves col·leccions, fins a un total de nou. "Narratives"; "Llibres de la frontera", una col·lecció que busca els lligams entre àmbits com la literatura, l'antropologia i les idees; "Dissidències", que agrupa llibres crítics sobre temes actuals; "Protagonistes del nostre temps"; "Arts"; "Patrimoni artístic"; "Catalunya en blanc i negre"; "Fil d'Ariadna", una rigorosa col·lecció d'assaig i pensament, i "Humor".

A banda de l'alta qualitat de les edicions, evident sobretot en els llibres d'art i de fotografia, cal destacar aportacions importants a la cultura com la publicació de la poesia inèdita de Mercè Rodoreda, que cap editorial de les diguem-ne grans s'havia atrevit a publicar (es troba dins la col·lecció "Llibres de la Frontera"); l'aposta per autors novells; fer-nos conèixer l'estranya seducció de la literatura actual sèrbia (amb la traducció de Danilo Kis) i eslovena (Drago Jančar); posar al nostre abast autors com Leonard Cohen; recuperar Miquel Llor...

Publiquen uns trenta llibres a l'any.

Edicions El Mèdol, Tarragona (www.edicionsmedol.com)

El Mèdol és una editorial tarragonina amb uns objectius culturals que val la pena conèixer, si bé ells mateixos es queixen amb ironia que només se'ls fa cas "quan toca cobrir la quota comarcal, fent que acabem sentint-nos com uns animals exòtics que de tant en tant cal ensenyar". Nascuda a Tarragona fa catorze anys, actualment és una editorial consolidada que s'ha anat especialitzant en temes de cultura popular i ha hagut de deixar aparcades altres col·leccions d'assaig, cuina, narrativa i poesia —temàtiques que han cobert altres empreses de la zona—o la col·lecció de novel·la rosa Rosa de Pitiminí, un projecte al qual van dedicar molts esforços i que després de tretze títols van haver de descatalogar per falta de públic. Actualment la col·lecció principal és L'Agulla de cultura popular, que també té una sèrie gran i una petita. A més, des de fa dos anys estan reeditant en facsímil l'obra que Joan Amades va publicar entre 1933 i 1937 a la Biblioteca de Tradicions Populars i d'altres obres inèdites o inacabades del folklorista.

I si bé tenen molt clar quin és el tema d'especialització en el qual excel·leixen, reivindiquen també el paper clau de les editorials més petites, que “acaben beneficiant els grans grups editors”, que “no es poden dedicar a descobrir nous autors [...] perquè no els surt a compte fer tirades de 1.500 exemplars”. Així mateix, és interessant la crítica que fan dels sistemes de distribució establerts: “Mai estarem satisfets dels sistemes d'informació de novetats als llibres que s'apliquen. S'edita molt més que el mercat pot digerir, provocant que cada vegada més els llibreters es converteixin en uns dispensadors d'aquells llibres que el públic demana i que majoritàriament són els més publicats mediàticament.

Edicions El Mèdol ha estat la primera editorial que ha detallat el repartiment del preu del llibre a la part final com a informació per al lector.

Edicions Fet a Mà, Badalona

Fet a Mà és un dels molts projectes sorgit d'aquesta associació d'agitació cultural badalonina. “Prevariquem a favor de la cultura”, diu un dels seus components. El 1996, Pep Mita i d'altres activistes van fer a mà un llibre molt brossià, *Beure's l'enteniment*, que van presentar a una associació cultural i del qual en van vendre uns quatre-cents. A partir d'aquí va sorgir aquesta editorial entusiasta que es proposa de publicar els llibres que no accepten els hòldings barcelonins pel seu poc rendiment econòmic però que, malgrat tot, ells consideren que valen la pena. Sota la creença que el capital és a la teva mà i que tot el que t'impedeixi fer un llibre t'ho pots saltar, aquest equip integrat per un dissenyador, un guillotista i artistes actius, ajuden els autors a publicar la seva obra a un cost mínim. La distribució varia en cada cas però sovint les obres es venen el mateix dia de la presentació. Han fet llibres de tota mena: *Badalona modernista*; una antologia de contes d'autors com Rubianes i Montalbán, que van esgotar en una tarda; *La alternativa libertaria*, de Juanjo Zambrana, que van distribuir a través d'Alfaguara i que també va ser un èxit; *Waca* —un llibre en impremta que contindrà disset contes en disset llengües diferents, i també la seva traducció al català—; etc. Però un dels projectes més emblemàtics d'Edicions Fet a Mà és la col·lecció Pont del Petroli, a cura de Paco Fanés i Joan Puche. Aquesta iniciativa ja compta amb diversos títols, com les antologies *Set* i *Quintet*, l'obra de Paco Fanés *La una i deu*; o el llibre homenatge al poeta badaloní Valentí Soler, *Festes desfetes*, una selecció de la seva obra poètica de tots els temps.

>10<

Emboscall, Vic (www.emboscall.com)

Una de les propostes editorials que més s'escapa de l'entramat econòmic i comercial general —que gairebé se n'escapa de debò, volem dir— és Emboscall. Primerament perquè la producció de llibres és artesanal i dóna feina a l'editor artesà Jesús Aumatell. En segon lloc, perquè la distribució dels llibres, que naturalment no surten en grans tirades sinó a mesura que es van venent, és conseqüent amb el sistema de producció: se'n poden trobar un quants —pocs i si es demanen— en llibreries molt concretes de Barcelona i Vic, com Laie i La Central; però on principalment es troben aquests llibres és al mercat de Vic —ciutat on viu i respira l'Emboscall— dels dissabtes al matí i en altres mercats d'artesans.

Tot i que últimament, amb l'objectiu d'accedir a més fires d'artesanía, Emboscall ha hagut de legalitzar la seva activitat, no ha perdut el sentit original: transgredir la tècnica d'edició que defineix actualment el terme “editorial” i retornar-li el sentit primitiu. Un sentit lligat a una reflexió constant sobre allò que es fa; això és, llibres. Per això, el mateix Jesús Aumatell ha arribat a dir que per ell millor que la seva tasca no aportï res a la d'altres editorials que, tot i declarar-se “alternatives”, segueixen els passos de les més grans (vegeu *El Tacte que Té* número 14). Es tracta doncs d'una proposta alternativa a les propostes alternatives? Una proposta pura? Si més no, és una proposta que evoluciona, que va a la recerca.

La Olla Exprés, Barcelona (www.laollaexpress.org)

Aquesta iniciativa reflexiona sobre el llibre com a objecte, encara que en realitat potser no és ben bé una editorial. Com declara Eli Gras, una de les tres persones que remenen aquesta olla, “ara som una editorial perquè fem llibres, però podríem ser qualsevol altra cosa; en realitat el que voldríem ser és una productora de cine”. Els somnis al poder: La Olla Exprés és un col·lectiu d’artistes no professionals —també editen CDs de música, algun dels quals ha arribat a ser recomanat a Radio 3— que intenten que les obres reflecteixin amb el màxim de sinceritat possible el món de l’autor. És, de fet, una proposta estètica seriosa, encara que l’estètica que prefereixen precisament se’n fot, de la seriositat. I acaben la tombarella dient que és que “les bromes són molt serioses”. Vaja, que couen humor fi.

Però, com deïem, l’obra no s’acaba amb el text. Els llibrets de La Olla Exprés es troben dins unes caixetes de cartró prim; la presentació és acurada, senzilla i d’un gust gairebé íntim, al mateix nivell del contingut. Per a la distribució, són els mateixos membres de l’associació —perquè s’agrupen sota la forma legal d’associació— els que van de llibreria en llibreria demanant un espai —petit— per als seus llibrets. A més, els llibres i CDs d’aquest segell es poden comprar via Internet a la seva pàgina web.

Virus, Barcelona (www.viruseditorial.net)

Virus va néixer com una distribuïdora de llibres de pensament polític d’“esquerra antiautoritària” amb l’objectiu clar de fomentar la consciència social. Però ben aviat es van adonar que sovint quedaven molts materials per publicar en aquest camp i el 1991 van convertir-se també en editorial. I, si bé ara són una SL, mantenen el funcionament assembleari i horitzontal propi de cooperativa dels seus orígens; compten amb un equip de redacció estable que treballen des de Girona i des del Raval de Barcelona i publiquen de deu a dotze llibres l’any.

Tenen col·leccions de gèneres molt diversos, totes elles, però, amb la voluntat de polititzar: una d’assaig i crònica; una de textos per fomentar la memòria històrica; “Mano negra”, una col·lecció de novel·la negra política; una de còmic que ha quedat aturada per manca de públic; “Folletos”, que conté manifestos, pamflets i declaracions d’intencions de grups polítics, per exemple, **Manifiestos contra el trabajo** del grup Krisis; **Panóptico**, “revista de crítica a la política criminal”; i “Hojas de hierba”, amb títols sobre la marihuana i plantes igual d’útils. Destaquen com a novetat imminent el títol **Veinte y diez, el fuego y la palabra**, la història oficial que ha escrit l’Ejército Zapatista sobre la seva trajectòria i que publicarà Virus per voluntat dels autors.

Paral·lelament a l’editorial, Virus continua fent la funció de distribuïdora dels seus propis materials i dels d’altres editorials afins a través de dos circuits: la distribució comercial a llibreries i establiments; i la distribució alternativa a d’altres editorials, locals i col·lectius socials de tot Espanya i esporàdicament, d’Amèrica del Sud. Confessen que aquesta segona via de difusió és la que més els funciona, ja que els acosta molt directament a un públic interessat en la bibliografia política.

Podeu trobar els llibres de Virus a El Lokal, carrer de la Cera número 1 de Barcelona.

Cesc Martínez i Mariona Masgrau

Un tast de les “altres editorials”

Sóc un cuc

Mira'm com vulguis, carnús, si no mires.
Ni gandul ni cansat glopejo terra,
el meu no-res amorrat a les herbes,
a les pedres, amb por de les sabates
que vénen i revelen el misteri.
Tu també, tan fidel, vares resoldre't
quan el vehicle t'anul·la els dubtes,
t'enllesteix amb un cop a la cuneta.
Gos mort, sempre podré dir que ets el pare
i la mare, sorgit de les entranyes
del teu cos generós i putrefacte.
Jo sóc un cuc, i mai no m'hi conformo
i estimo més el gos que no sóc i era.
La voluntat més divina m'espanta,
l'humor dels déus és una pedregada.
Dels teus dies, en queda la carronya
i després pols i després desmemòria.
I en canvi, què cediria per fer-te
ser de nou a la vida que tenies
quan la cua marcava l'alegria,
quan la cua senyala l'existència.
Gos mort, sempre he mirat poc enlaire,
no he badat en perfils de muntanyes
ni he perseguit formes en els núvols.
Tampoc no he udolat a la lluna
i el sol m'és ben indiferent, l'estúpid.
De les teves entranyes em creava
i ara sóc un cuc que sol va morint-se,
arrossegat i engrunant-se les hores.
Un destí tan humil, no me'l mereixo,
sóc algú que vol més del que és possible.
Vull ser més que la carn abandonada
lluny dels tràfecs dels homes i els seus temples.
Vull ser un gos, no pols de carretera
ni vull que mosques devotes se'm mengin.
No tornaràs de mort a vida, hòstia,
cap cretí no podrà assegurar-ho.
No conec la por de la metafísica,
la metafísica té molt de mítica,
és un espectacle de patetisme,
que sempre manté un element tètric,
com llençols sobre cossos de fantasmes.
Més que els teus ossos, no tant per l'absència
que me'n retinc com a cuc miserable,
un cuc envejós del gos que es moria,
un místic passejant pel cos informe.
Sobretot pel silenci tan ridícul.
Pel ridícul d'un cuc tan en silenci.
Estimat carnús, ni m'abraçaries.

Pep Rosanes-Creus (inèdit), Emboscall

per fer-vos una idea

si del centre de la terra
em deixessin traçar
una línia
fins a l'estrella més distant
m'obriria de cames
i de braços
i senyalaria amb una mà el mar
i amb l'altra mà la muntanya
a ulls clucs
somriuria a un antic ventre
plantaria cara a la vida
i vosaltres
comprendríeu la mida exacte
del tot el que estimo
i també
quant
m'han estimat
tindríeu el contorn exacte
de la meva pàtria
i de la meva bandera
que seria
tant de petita
per tant d'alta
i plana i neta
com un llençol blanc

només per fer-vos una idea

Pep Mita (inèdit), Fet a Mà

>12<

Observando plantas

Voy al zoológico y me compro una botella de agua. Todo el mundo tira cacahuets a los monos, pero yo les tiro gotitas de agua; parecen secos. No hay ningún cartel que prohíba tirar agua a los monos, ya que se supone que es algo que nadie hace.
Gotas a los pelícanos.
Gotas a los búhos.
Gotas a las cebras.
Gotas a los tigres que en sus jaulas dan vueltas. Y detrás de ellos, en triste postura y como si esperaran algo, siempre están ellas: Crecen las plantas y no saben hacia donde. Pero cuando las descubro nunca me queda agua para ellas.

Joan Daranas Llopart, La Olla Exprés

Altres editorials (I)

Cultura a les illes, una cultura aïllada?

De veritables paradisos ja quasi només en queden als llibres de viatges del segle XIX. Això, tanmateix, en lloc de dur a les illes una normalitat, les ha deixades com a reclam d'un turisme exclusivament de sol i platja i poca cosa més. Si, com a turistes estranys, una mica curiosos, volem saber què hi ha en el camp de la cultura, amb què ens trobarem? Doncs hem de dir que amb moltes iniciatives variades, però tot i l'interès d'aquests projectes ens adonem que, malgrat tots els esforços que s'han fet per millorar les comunicacions i els transports, la cultura de les illes continua sent fonamentalment una cultura aïllada... I no parlem només de petits projectes de pobles que ningú no arriba a conèixer, sinó del funcionament general: tot el que naix a una illa, ja d'avantmà està condemnat a la distribució dins dels canals interns, i amb prou esforç arriba a Barcelona o a València, potser per efecte del centralisme.

Parlem, doncs, de projectes, d'idees concretes que gairebé mai no tenen l'oportunitat d'arribar fora de les seues naturals fronteres marítimes. Són petites editorials o fins i tot webs conegudes i llegides quasi exclusivament pels nadius d'aquestes terres.

Dins de la publicació en paper, a ciutat de Palma fa anys hi ha qui treballa per la publicació d'autors nous, d'obres més o menys oblidades. Es tracta de Vicenç Calonge amb **Capaltard**, poeta de paraula treballada i ben viva. Amb dues línies editorials, una de poesia, la més llarga i completa, i una que en diríem de miscel·lània (assaig, narrativa...), ofereix veritables sorpreses, com ara poemes del jove Albert Herranz, una antologia de poetesses i poemes de Lluís Servera i de Carles Rebassa; la darrera novetat és el poemari de M. Rosa Llabrés, **La interrogació vermella**. Una llarga feina que, amb un prou recent inaugurat disseny, ens convida a gaudir de bons versos i d'una aposta personal que ja ha donat molts i saborosos fruits.

Més consolidada, però no per això més coneguda fora de les seues fronteres, són les dues col·leccions que fundà el poeta Miquel Àngel Riera, ara mantingudes per un altre dels referents a les Illes, Pere Rosselló Bover, poeta, narrador crític i professor a la Universitat de les Illes Balears. Les col·leccions tenen també un nou disseny, una mica més clàssic, **El Turó**, de poesia, i **Tià de Sa Real**, de narrativa, mostren any rere any, una estimable varietat d'obres d'autors illencs com de tot l'àmbit lingüístic. Així, fent un repàs general al seu catàleg, trobem noms com Jaume Vidal Alcover, el mateix Miquel Àngel Riera, Jean Serra, Ramon Dachas, Damià Huguet, Bartomeu Fiol, Miquel Àngel Lladó, i entre els més joves, Antoni Xumet, Daniel Martínez o Manel Marí. Aquesta editorial, que promou la Fundació Sa Nostra, també edita un dels premis per a joves més important en català, el Miquel Àngel Riera. Destaquem entre les publicacions recents, l'obra

de Pere Suau, darrer premi de joves, i la d'un valencià establert a les Illes, Andreu Peris, Tarquim.

A part d'aquests projectes, destaquem breument editorials com **El Gall** (Pollença) que fa poc va iniciar una col·lecció de poesia; **El Tall**, que edita una altra col·lecció on es barregen els versos i les imatges; **Documenta Balear**, amb un volum d'autors illencs en versió anglesa; i, com no, la clàssica **Editorial Moll**.

Però, a part del paper, un món de literatura es mou des de la xarxa, també a Mallorca. Destacarem tres webs que creiem fonamentals per la capacitat de difusió de la literatura i per la qualitat que tenen:

- La web de Magisteri de la Universitat de les Illes Balears (**Mag Teatre**: www.mallorcaweb.com/mag-teatre/) conté tot un conjunt completíssim de les seues tasques, tant dins del món teatral com una essencial secció de literatura, on hi ha bona part dels escriptors que han publicat alguna obra destacada dins de la literatura actual. Molt recomanable també per la introducció al món de l'escola dels poetes, mitjançant antologies.

- La web que dirigeix el poeta Miquel Bezares (**Edicions Atàviques**: www.mallorcaweb.net/edataviques/), continuadora del projecte que inicià Blai Bonet, on es recull interactivament una col·lecció de poemes manuscrits d'un conjunt ampli i ben interessant de poetes. Cal fer-hi una ullada!

- La revista de literatura **Literària** (www.llibreweb.com/literaria): un projecte obert que mira de donar oportunitats a les noves veus que naixen dins del món de la literatura, a més a més de divulgar les obres que es publiquen en català. Reivindicativa de la pluralitat, constitueix un bon mode de conèixer què s'està creant i publicant a la nostra llengua.

I per acabar, una revista en paper, bella i treballosament mantinguda per l'activista cultural Joan Fullana, **S'Esclop**, que constitueix un dels darrers supervivents en el seu camp, i que va eixamplant el seu nombre ben important de col·laboradors tant de dins com de fora de Mallorca, posant molta atenció a la poesia i amb un disseny de gran format i elegant que facilita la seua lectura.

Això ha estat, per ara, un breu repàs al que s'està fent, tant en paper com a internet, a la desconeguda illa de Mallorca. Caldria fer també incursions per les altres illes de l'arxipèlag. Contentem-nos, per ara, amb aquest tast.

>14<

Alfons Navarret i Xapa

www. Revistes per Internet

Gràcies a l'atzar —perquè Internet ja ho té, això, que les troballes sovint són més fruit de l'ensopegada que de la tria, a diferència del quiosc que posa a l'abast dels ulls tota l'oferta publicada— presentem quatre propostes d'iniciatives literàries a la xarxa, quatre germans del **Tacte**, si se'ns permet, que han nascut en llocs diferents però amb propòsits propers. Perquè posats a demanar, què podríem demanar a una publicació “alternativa” de continguts culturals? La no-subscripció obligatòria per accedir al material; la publicació de textos d'autors novells o de difícil sortida en els canals habituals; el desinterès per aplicar barreres de gènere; l'obertura a la participació de tothom, a l'opinió; la no-implicació de moviment monetari de cap mena i el no-patiment de mals de cap per temes de copirraits...

Una proposta en anglès: <http://www.ambulant.org>. Des de Dayton, Ohio, un disseny esmolat que dóna un joc perfecte a uns continguts molt mesurats. El pes de la proposta recau sobre un sol editor i potser això explica que no hi hagi gran quantitat de material. De moment té 2 números: els continguts del més recent són accessibles des de la finestra d'acollida (7 autors de poesia, 1 autor de ficció, 3 d'art visual). El número 1 encara ofereix menys teca, però qui vol córrer si el pa que s'hi dóna és tendre i bo?

Una en català —encara que també dóna cabuda a textos en castellà— amb dues portes d'accés: <http://usuarios.lycos.es/paperdevidre> i www.paperdevidre.tk. La iniciativa va néixer una diada del llibre i té molts col·laboradors. El contingut és eclèctic: tothom hi aporta el seu granet de sorra (ficció, no ficció, observacions sobre l'actualitat...). Ja tenen penjats 18 números, en format jpg, sense cap patró previ establert tot i que darrerament han fet explícit que voldrien que les seccions “Pròleg” (a càrrec de Màrius Serra al número 1 i de Julià Guillamon al 16, per esmentar-ne dos) i “Entrevista” (Toni Sala, Roger Mas i Marc Romera són entrevistats respectivament als últims números) fossin fixes en números posteriors.

Una en castellà: <http://www.laideafija.com.ar>. Ells diuen que són una “Revista bastante literaria”. A l'editorial del primer número fan una declaració de principis; que parlin ells, doncs: “uno no puede encontrar motivo más profundo que el capricho personal de hacer nuevamente una revista y no más que eso, hacer una revista porque sí, porque se nos canta las bolas, porque sopla el viento norte, porque el universo es demasiado grande y uno acá está medio al pedo, sin por ello caer obviamente en una alauquetecriastez forzada o en un tribalismo paraentendidos, que uno ya no es inocente y todo lo que hace es o a propósito o un vicio irreversible y no es cuestión de pretender andar espantando burgueses que no sólo están curados de espanto sino que les interesa un carajo lo que uno podría llegar a hacer o decir, o lo que cualquier artista podría llegar a hacer o decir, ni tampoco es cuestión de andar así como así haciéndose el puro e inmaculado, que los prejuicios abundan y a mucha honra, uno aborrece y aborrece con toda la furia y por lo tanto esta incertidumbre de principios declarados ya es una declaración de principios, una exclamación en contra de los que aseguran tener principios, razones y certezas”. Ja tenen 5 números, però fa temps que no arriba el 6. Tenen especials sobre literatura d'autors d'allà i de més enllà, crítiques, però també entrevistes amb músics, creació, historieta de còmic, mostra de fotografia... De vegades el lector ha de ser còmplice d'un cert embarbussament conceptual.

I, per acabar, una en francès: <http://www.anacoluthes.com>. També tenen un lema: “Aquí els mots són dissipats, capriciosos i imprevisibles. Es passen l'estona divertint-se en lloc de treballar seriosament i alinear-se correctament els uns darrere els altres sobre fulls de paper.” La web va a càrrec d'Anne-Cécile Brandenbourger, autora de dues novel·les que, en vista del seu anacolut, s'intueixen esbojarrades. No s'hi val la mandra. Val molt la pena clicar per exemple, a la porta d'entrada de la web, sobre: “Lire en Fête 2002”, i llavors, a la nova finestra, sobre qualsevol dels dos links de la secció “Les brouillons d'un auteur insatisfait”. Se'n podria dir literatura dinàmica? El que és clar és que de vegades les limitacions (per allò de publicar a Internet atesa la dificultat de fer-ho en paper) poden donar un resultat superior. I també sampleja literàriament, la germana Brandenbourger!

Judit Mulet

Encontres a la blogosfera

La curiositat més primitiva pren varietat i forma en les anomenades 'weblogs' o quaderns de bitàcola. I és que tot tipus de necessitats personals, ja siguin les d'expressar-se o indagar allò que opinen els altres constitueixen l'eix central d'aquestes webs.

Prenent com a format el vell concepte de diari personal, ens trobem un espai íntim, que no intransferible, en què aquells que tenen la necessitat de fer-ho ens narren, quasi amb el rigor del dia a dia i generalment sense cap ànim d'anonimat, les seves vivències, expressions més properes, capricis somiadament extravagants. Aquestes narracions no van més enllà de la simple expressió, i ens donen, capítol per capítol, com si es tractés d'una telenovel·la de l'altre continent, petites mostres de la vida del protagonista. Ens plau realment corroborar que el despertador no és un mètode infal·libre per despertar-se, o que aquells cucs que estalvien contaminació no sempre arriben quan ens agradaria.

Aquestes confessions no queden aïllades al món Internet: sempre tenim la possibilitat de replicar, d'aconsellar com a ésser sensitiu o criticar el més absurd d'aquells pensaments, que creiem que no tenim. Tot és vàlid al voltant d'aquesta comunicació constant, en què tot entra dintre del sac i és especialment benvingut el parlar per parlar.

Tot i així, i de forma minoritària, també ens trobem altres 'weblogs' que varien una mica de contingut. Amb un enfocament més pràctic hi ha webs en què la intenció queda més definida i que serveixen de prestigiós mitjà per a la promoció professional, i d'altres en què la promoció consisteix en l'intercanvi de creacions poètiques i narratives sense cap més pretensió. Destaquem les pàgines de periodistes que ens mostren la seva visió sense filtres imposats.

Si trobem que el món ple i sobreestimat ja no ens diu res, podem trobar a la blogosfera, i amb l'excusa d'explicar els nostres secrets, un lloc per crear encontres i compartir la quotidianitat, tot esperant, és clar, un ampli somriure o Godot. Així doncs, i aprofitant que estem de rebaixes, podem fer un volt per Internet i parar-nos en aquest gran aparador. Hi trobarem ofertes de tot tipus i dels més variats fabricants. És a les nostres mans.

Estefania Garcia

Informació a:

www.periodistes.org

Organització de professionals de la comunicació, que ofereixen aquesta web com a espai d'intercanvi d'informació independent i com a espai de denúncia i opinió a l'abast de tothom.

www.bitacoles.net

En aquesta pàgina trobem una bona part de la blogosfera en català, per si volem participar en el món 'weblog', o només donar una ullada a veure què hi trobem.

>16<

Arquitectura i gènere *

espacio: espacio
espacio exterior
interiorizado exteriorizado
espacio interior
espacio: espacio

Aquest treball forma part d'un estudi més extens que va servir de base per a una tesi doctoral. Ha estat realitzat per Tres Dones que cohabiten dins meu: la Dona Arquitecta, la Dona Feminista i la Dona Política.

Aquestes Tres Dones es qüestionen el mite que "l'espai privat" pertany a la dona, mentre que "l'espai públic" pertany a l'home. Analitzant-ho des d'un punt de vista materialista i dialèctic, s'adonen que un concepte incideix en l'altre i viceversa, per tal com no podem parlar de l'espai privat sense mencionar el públic; es relacionen entre ells i configuren un tot. I constaten que a la dona no li pertany cap dels dos espais, **perquè tant l'espai privat com el públic han estat concebuts sota la mirada exclusiva de l'home**, que hi ha aportat tan sols les seves vivències i coneixements, que són masculins. Les dones habitem en aquests espais i en som usuàries passives, sense qüestionar i sense adonar-nos de la invisibilitat que tanca no tan sols el disseny sinó fins i tot l'existència real i material d'aquests espais que ens envolten i ens representen, sense avaluar si són els que realment necessitem i els únics que podem habitar.

Es tracta, doncs, d'analitzar la ciutat, l'habitatge, tornen a dir **aquestes Tres Dones**, i donar-hi un enfocament en el qual es reconegui la posició social i econòmica de les dones en la societat capitalista. Perquè no totes les dones són iguals ni pateixen les mateixes discriminacions.

>17<

Observem que l'habitatge no és només el lloc que enclou "l'espai privat" on impera allò funcional, formal, les regulacions, les normes, els materials, l'orientació, la distribució dels diversos espais (cuines, dormitoris, lavabos, sales d'estar...), les alçades, l'estructura, la llum, el color i les diverses sensacions que ens serveixen per realitzar un bon projecte. Hem de ser conscients que l'habitatge és també un valor d'ús i de canvi. No és tan sols un espai de "refugi", sinó un bé material.

No hem d'oblidar que "l'espai privat", diu la Dona Política, és en una "propietat privada"; és un bé econòmic que es ven, es compra, s'hereta i entorn del qual es mouen molts interessos econòmics mitjançant el mercat de l'habitatge, que és un sector molt important dins l'economia d'un país.

No podem parlar de l'habitatge i dels espais que la configuren de manera abstracta. No podem preguntar-nos —no almenys d'una manera tan general— si l'habitatge o els seus espais s'adapten a la dona, o com ha de ser el lloc propi de les dones ("l'habitació pròpia" de Virginia Woolf), perquè ens trobaríem que les dones estan molt a gust en les cases dissenyades per homes. O dissenyades per dones, tant és; en qualsevol cas, habitatges que han estat projectats sota la cultura i l'educació unilateral i androcèntrica.

Les Tres Dones pensen que és important, en aquest punt, aprofundir en el coneixement i intentar portar-lo a "l'espai", entendre i veure de quina manera s'hi funciona, tant a dins com des d'aquest espai, per intentar donar o tenir pautes amb les quals es pugui transformar la realitat en la qual

habitem. Es tracta d'establir una relació directa entre els espais públic i privat i les tasques considerades productives i improductives, és a dir, remunerades o no remunerades, per arribar a la conclusió que si consideréssim que totes les tasques són productives estariem incidint indirectament en l'ús de l'espai i trencaríem la divisió interior/exterior, públic/privat, dintre/fora.

Aquestes Tres Dones ens plantegen una proposta general; pretenen ser un indicador i una clau d'investigació futura per a la transformació del disseny tradicional dels habitatges, la qual cosa provocaria de retruc la transformació de la ciutat. És a dir, canviar la relació entre públic i privat intentant introduir la ciutat a dintre de la casa mitjançant façanes interiors, carrers i passarel·les que trenquin l'oposició entre exterior i interior i obrin la façana al carrer de manera que es creï transparència i comunicació entre els espais.

Queda clar, d'una banda, que no podem canviar allò que és privat sense tenir en compte allò que és públic, que és on es prenen les decisions, i, d'altra banda, que no es tractaria només d'integrar les formes dels espais, és a dir, crear finestrals que donessin més transparència i obertura, sinó d'anar més enllà canviant els programes establerts sobre la base de la família tradicional i els rols que s'hi generen.

Si bé aquestes Tres Dones reivindiquen "un lloc propi", és a dir privat, al qual tothom té dret, també proposen "obrir" la idea de privacitat en alguns espais comuns, com ara serveis i equipaments col·lectius, la qual cosa implicaria haver de socialitzar les "tasques domèstiques", considerades des de sempre "improductives" i associades a la dona. Es tractaria de no concebre l'habitatge com un ens aïllat sinó com un lloc on certs espais —els més socials— serien compartits, la qual cosa va contra l'individualisme imperant. Així, aquestes tasques i espais considerats privats i improductius passarien a ser considerats "semipúblics" i productius. Alguns exemples: sales d'estar per trencar amb l'aïllament de moltes persones; sales de lectura; sales d'ordinadors; sales d'estudis per als nens, en les quals podria haver-hi fins i tot professors contractats, educadors o pedagogs; menjadors, en els quals es podrien demanar menjars preparats; cuines i safarejos. En el moment en què aquestes activitats fossin considerades "feines", amb el salari corresponent, i tinguessin l'etiqueta de "productives", hauríem fet el primer pas per trencar la divisió del treball per sexes. I si bé les Tres Dones consideren que l'espai no té sexe, sí que el té l'ús que se'n faci, que és el que defineix la divisió sexual de l'espai. Per això la divisió dels espais es trenca quan ataquem la divisió de les tasques. Es tracta de repensar l'espai intentant que no sigui generat per rols establerts segons el sexe sinó per opcions individuals.

>18<

Les Tres Dones plantegen que aquests prototipus d'habitatge no són una fantasia i en suggereixen la construcció, ja que poden conviure amb els conjunts plurifamiliars actuals, individualistes i especulatius. Aquests prototipus haurien de ser finançats per organismes públics, cooperatives o sindicats, per tal com seria difícil incidir en els promotors privats. Nosaltres pensem que no és una utopia perquè la idea de família està canviant, igual que el rol de les dones. Es podrien classificar aquests prototipus com a habitatge social de qualitat, però amb una "nova" mirada, en contraposició a les visions futuristes de "telecasa" o "casa electrònica", ja que l'ésser humà és social i necessita els altres.

La Dona Arquitecta destaca aquestes paraules d'LC, extretes del llibre *El espacio indecible* (1945) "Prendre possessió de l'espai és el primer gest dels éssers vius, dels homes, de les bèsties, de les plantes i dels núvols, és la manifestació fonamental de l'equilibri i la durada. La primera prova d'existència és prendre l'espai.

I la Dona Política acaba amb les paraules del pensador José Martí, pronunciades al Congrés d'Arquitectes UIA, celebrat a l'Havana el 1963:

"Transformem l'home i amb ell transformarem l'arquitectura", a la qual cosa, la Dona Feminista afegeix immediatament: "Transformem la dona i amb ella transformarem l'arquitectura", entre altres coses.

Mónica Cevedio

* Aquest article és un resum del llibre *Arquitectura y Género* (2003), d'Icaria Editorial.

M., el vampir del temps

A l'ermita només s'hi pot arribar a peu, enfilant-se per unes escales de ciment sobre la roca que arrenquen des del monestir. No hi ha cap cartell que ho indiqui, però a un cert punt es deixen i s'agafa un camí poc marcat que porta fins allà. El camí mor en una petita esplanada davant de l'ermita. Em fixo en una hamaca i unes cordes que hi ha penjades entre tres pins. Fem la volta a l'ermita, i descobrim un dipòsit d'aigua i un hortet una mica més avall, en una feixa. Fa fred, i la boira no deixa veure gaire res, així és que entrem a dins. L'ermita és d'una sola planta, i no hi queda rastre d'icones religioses. Sona música 'lounge', com si fóssim a qualsevol cafè amb ànsia de modernitat de la ciutat. Té un aire de nau industrial, o de magatzem abandonat. A l'esquerra hi ha tres taules, i al fons una porta i una finestreta per on s'entreveu una cuina. A la dreta s'amunteguen una pila de matalassos, cordes d'escalada, motxilles i sacs de dormir. Arriba M., i ens presentem. Que si som d'una revista, i volem fer un reportatge sobre un estil de vida alternatiu. No ho veu gaire clar, però en fi, si no mencionem el seu nom ni diem exactament on se'l pot trobar, endavant. Primer ens mengem els entrepans que havíem portat, i després sortim a fora, on M. i dos nois més s'han posat a fer d'improvisats funambulistes sobre la corda que havíem vist entre els dos pins. Més que una corda, és una mena de goma molt gruixuda, d'uns cinc dits d'amplada, i de color vermell. Només fa cinc dies que l'han instal·lada, i encara n'estan aprenent, però ja saben pujar-hi i anar d'una punta a l'altra. S'ha de tenir molt de sentit de l'equilibri, i un gran domini del propi cos, perquè el més normal és caure al cap de tres segons d'haver-hi pujat. Al cap d'una estona, entrem cap a dins i M. ens fa passar a l'única habitació que hi ha. Ens ofereix un te d'herbes de la muntanya, i ens asseiem a taula. M. té 32 anys i és la vuitena persona que s'encarrega de custodiar l'ermita, que és propietat d'uns monjos, i que funciona com un refugi de muntanya. Va venir a passar-hi dos mesos, i ja fa quatre anys que hi és. Abans, treballava en una fàbrica a Alcoi, però el dia que el seu cap li va oferir un contracte fix, va decidir que havia de canviar de vida. Va pensar que un quant temps lluny de casa li permetria veure-ho tot més clar.

"El que vaig veure és que m'havia de quedar! Tot el que es fa a baix, a la ciutat, tot el que està en moviment, està enfocat a generar diners, diners que van a llocs molt poc recomanables, com ara fàbriques d'armes o similars. Jo no volia formar part d'això." L'opció de crear un petit món on aïllar-se completament potser no és viable, i de fet M. reconeix que ell no està fora del sistema, des del moment en què té una bombona de butà i baixa al poble a comprar menjar per al gos, però almenys ningú no li demana explicacions de res, no té DNI i no paga cap impost. Viu de

petites feines, com ara pintar parets o arreglar coses, sempre feines “que es puguin fer amb les mans, perquè si tothom treballés amb les mans se sentiria millor, i estaria millor físicament”. De fet, les despeses són mínimes: l'hort dóna una gran part del menjar, i es cobren tres euros per nit a qui s'hi vulgui quedar a dormir. A més, el refugi té servei de menjar i begudes.

“Per venir aquí només fa falta una cosa: no entendre res. I jo no entenia res, però res, eh? De tot aquest món i de com funcionava. I sempre he pensat que, si s'ha de canviar alguna cosa, no s'ha de fer cap manifestació. Si realment volgués canviar alguna cosa, potser agafaria una pistola. I que consti que no ho he fet mai, que quan vaig fer la mili no vaig disparar ni un tret perquè em tremolava la mà. Però hi ha coses que em cabregen, que m'emprenyen molt, com ara la gent que va talant arbres pel món. Però per arreglar això, hauria de rebentar-ho tot.” D'opcions de futur, en veu poques: “Tinc tretze anys i mig cotitzats a la Seguretat Social. Només me'n falten dos per tenir la pensió mínima de jubilació. Però sé que em costaran molt, però molt, eh? Més aviat crec que, o em posaré a tirar bombes, o me n'aniré a algun lloc on la gent estigui putejada, per ajudar una mica.”

De moment, M. encara es passarà una bona temporada a l'ermita. De companyia no n'hi falta: té ràdio i una col·lecció completíssima de discos compactes. I molts llibres, potser uns dos-cents. M'aixeco a tafanejar: hi veig Asimov, García Márquez, Vargas Llosa..., l'inevitable Baricco, *Más Platón y menos Prozac*, llibres de “La Cua de Palla”, *Rayuela*, llibres de Kafka. Se'ls ha llegit tots, i els ofereix a canvi de nous. Li prometo que, si hi torno a pujar, n'hi portaré uns quants. També hi ha un tauler d'escacs, parxís i cartes. I molts amics escaladors que passen molt sovint a veure'l. “A vegades he estat quinze dies sense veure ningú, sense parlar amb ningú, però no passa res. Ja sé com ocupar el temps. Aquí ets com Cronos: l'amo del temps.” I no puc evitar tornar-lo a veure fent equilibris sobre la goma, a dos pams de terra, dominant-se i dominant el temps que ell ha decidit posar a la seva disposició.

Mentre parlàvem s'ha anat fent fosc, i a la sala gran, els dos companys d'M. han encès una estufa de llenya. Ara estan llegint un llibre cadascú amb el frontal al cap. No són ni les set de la tarda, però ja és negra nit. Nosaltres baixem completament a les fosques, i quan arribem a l'esplanada del monestir i entrem a la cafeteria — sorollosa, cridanera i molt il·luminada— tenim la sensació que la gent fa cara de no saber gaire què hi fa, allà. Baixem en cotxe i parlem poc. Els llums de neó de la ciutat ens engoleixen.

>20<

Marina Espasa

7 nius d'Arnau Vilardebó, set propostes de diàleg

1) "Pot haver-hi artistes incompresos, però no desconeguts"

La Marató de l'Espectacle. Al Mercat de les Flors. Juny

Des d'ara fa 20 anys, l'Arnau Vilardebó co-organitza amb Juan Eduardo López **La Marató de l'Espectacle**: dues nits de dansa, teatre, performance, animació, circ, cabaret... Una plataforma igualitària per a artistes d'arreu del món. Cada artista compta amb 10 minuts (màxim) per guanyar-se els aplaudiments o el rebuig del públic.

Vocacionalment democràtica, La Marató era en els seus orígens oberta a tothom, absolutament a tothom. Cap currículum, cap prova de selecció podia impedir a ningú que trepitges l'escenari. Tot es deixava en mans de l'esperit crític del públic i dels programadors que assisteixen al festival a la recerca de nous talents.

Avui les sol·licituds de participació són tantes (ja s'ha arribat als 200 participants admesos) que cal fer una mínima selecció perquè el cap de setmana no s'allargui.

I com mana la natura, ja ha sortit l'alternativa a aquesta alternativa: Insomni (a la Casa Groga), una altra marató de l'espectacle oberta a tothom, amb criteris de selecció menys exigents.

2) La ciutat en moviment (balla amb mi, columna)

Dies de dansa. En qualsevol plaça, carrer o espai públic urbà. Juliol

L'àmplia participació de ballarins a **La Marató** va establir prou lligams per emprendre una nova aventura.

Aquest festival busca treure la dansa de l'escenari i portar-la a prop del públic.

Simbiosi entre l'arquitectura i el moviment. Diàleg.

En l'última edició: tallers de Hip-hop, danses actuals, dansa en família.

Una branca nova d'aquest festival és Ciutats que Dansen, una col·laboració entre diversos festivals de ball en paisatges urbans. Xarxa artística i de ciutats.

3) Històries, literàries, personals i surrealistes, i també poesia.

Festival de la Paraula. Bar Tinta Roja, Barcelona, i L'Escorxador, Lleida. Maig

Festival de narradors i contacontes.

Ara que tot "lo moderno" és visual, un festival de la paraula és audaç.

Una teràpia perfecta per aprendre a escoltar.

Aquest festival va començar al Mercat de les Flors però n'ha sortit disparat amb la frase solemne: "aquest any, poca paraula". Avui es fa sense un cèntim i gràcies a les conspiracions de l'Arnau darrere bambolines. La seva participació en festivals d'aquest gènere li serveix per atreure altres artistes.

4) Recuperem la nostra història, també la més 'gamberra'

Fem girar El Molino. Paral·lel-Poble Sec, fins que calgui

Es tracta d'un moviment veïnal, independent de partits i d'interessos varis. Es fan espectacles en diversos punts del Poble Sec per reclamar la recuperació d'aquest local històric del Paral·lel. Mentre (no) esperen que les administracions i la inversió privada decideixin fer-ne alguna cosa, l'Arnau i el 7.800 signants a favor d'El Molino "fem caliu".

5) "El que de debò m'agrada" i "L'art és diàleg". Damunt l'escenari, organitzant només el gest propi

Ous còsmics. A qualsevol lloc. En qualsevol moment (per exemple el 24 de gener al Muelhelden Festival de Berlín).

Ous còsmics és un espectacle de narració, de joc, de mira què t'explico, sí, a tu.

Tots som déus: a través dels mites grecs, ens reconeixem i ens burlem de nosaltres mateixos.

El teatre convencional té un problema bàsic: "Surt un tio a l'escenari i fa veure que no et veu. El súmmum del ridícul són els monòlegs amb quarta paret: un tio està a l'escenari, no et veu i a més parla sol amb ell mateix!"

Vilardebó no busca fer riure amb l'acudit, sinó a través de la comprensió de les coses. Quan el públic riu és que ha entès. Tampoc no és un espectacle físicament interactiu (no treu voluntaris). Només es tracta de trencar (realment) la quarta paret.

Al començament o al final de l'espectacle ens demana que apuntem la nostra adreça e-mail en un paperet i a l'endemà rebem una sorpresa al nostre ordinador: una imatge i un text relacionat amb l'obra que hem vist, una punta de mel (parlem sempre de déus grecs) per arrodonir l'espectacle i una invitació a continuar el diàleg.

6) Coses que s'escapen.

Nius. Al ciberespai. Més o menys un cop per setmana

Nius és una altra activitat feta perquè sí. Circular d'informació sobre espectacles que existeixen fora dels circuits convencionals. Podeu sol·licitar-lo a arnau@marato.com. Bones sorpreses assegurades.

>22<

nius : informació sobre coses que a vegades s'escapen
nius : información sobre cosas que a veces se escapan
nius : informations sur des choses qui parfois nous échappent
nius : informação sobre coisas que às vezes se escapam
nius : information about things you might otherwise miss.
nius : informazione su delle cose che a volte si perdono
nius : informatie over dingen die er soms tussendoor glippen
nius : information über Veranstaltungen, die man manchmal verpasst
nius : information om saker som är lätta att missa
nius : informasjon om saker som er lett og miste.
nius : batzuetan ihes egiten duten gauzei buruzko informazioa
nius : información sobre cosas que 'as veces se escapan.
nius : information om ting man let overser.
nius : információ azokról a dolgokról, amelyek elkerülhetik figyelmünket.
nius: informacja na temat rzeczy, które czasami nam uciekają.
nius: informado pri aferoj kiujn foje oni ne kaptas
nius: podaci o stvarima koje ponekad izmaknu

i 7) Que cadascú prengui la iniciativa.

La productora cooperativa Acteon

En la mitologia grega, Acteon era un caçador que va entrar al bosc prohibit per veure com es banyava Diana Caçadora. Ella, en adonar-se'n, li va tirar aigua als ulls i el va convertir en un cérvol que va ser caçat pels seus propis gossos. L'any 1993, neix la productora Acteon a Barcelona. Per als seus creadors, aquest nom simbolitza el fet d'atrevir-se amb allò prohibit. Això ja diu molt de l'ideari social i estètic de Claudio Zulian (24-02-60, Pàdua, Itàlia), membre fundador, i Montse Herrera (09-01-65, Barcelona), que s'hi va afegir poc després.

Parlem amb Claudio, que abans d'engegar aquesta aventura venia de l'experiència d'haver dirigit la fundació ACA (Àrea de Creació Artística), a Palma de Mallorca, i el festival de música contemporània organitzat per l'entitat. I es va adonar que tenir la llibertat de crear, de poder anar a la teva, implica que t'has de convertir en un expert del teu context econòmic i legislatiu. I com que la cooperativa era un tipus d'organització força protegit a Catalunya per la legislació autonòmica, amb avantatges d'ordre fiscal i administratiu*, va decidir triar-lo com el més eficaç per tirar endavant projectes complexos. Però Claudio insisteix que la tria no va respondre a les seves idees estètiques i socials, sinó a una ànima pragmàtica per controlar els mecanismes legals.

Com esteu organitzats?

A nivell intern, jo m'encarrego més de la direcció artística i la Montse de l'administrativa, però normalment acabem organitzant-nos com un comando, de manera que compartim els àmbits i això ens permet conèixe'ls.

Però només sou dues persones...

I hem dut a terme entre 30 i 40 projectes. No descartem les col·laboracions amb altres grups, però l'experiència ha fet que arribés a la conclusió que, perquè una productora com aquesta funcioni internament i puguem viure només d'aquesta feina, els grups nombrosos no solen funcionar; o es perd molt temps, o amaguen una estructura jeràrquica. Tot i així, segur que grups més amplis també funcionen perquè al cap i a la fi els fan les persones.

>23<

Ara bé, també és cert que, segons a quin projecte has de fer front, la mentalitat de base ha de canviar. Per exemple, dins el món del cinema cal l'estructura més jeràrquica d'un exèrcit. I com que a més som una productora petita, les condicions econòmiques, si més no d'entrada, són més aviat poc engrescadores.

Què tenen en comú els dos membres de la productora Acteon?

Hi ha una línia comuna pel que fa a idees socials i polítiques, i, és clar, estètiques**. Defensem un treball d'investigació on s'aposta per ser agosarat estèticament i anar al límit, i alhora volem tractar qüestions socials i polítiques en tota la seva complexitat.

Quines línies d'actuació seguïu?

Bàsicament, tres. Una d'elles és la de les instal·lacions artístiques. La propera tindrà lloc a França, en un poble d'exminers mig abandonat, a l'espai públic i amb gent d'aquest lloc, que va des de les autoritats fins al senyor que fa el quinto cada dia al mateix bar. Com a part de l'equip artístic, intervindran en debats, xerrades, tallers previs a l'obra (de fotografia, etc) per definir plegats una imatge del lloc i d'ells mateixos. En definitiva, es fa un treball d'exploració col·lectiva.

Una altra línia és la de producció escènica. Com que en tot l'estat espanyol no hi ha cap productora que es limiti a explotar l'òpera contemporània, nosaltres ens hi dediquem d'una manera especial. De fet, Acteon va néixer amb l'herència de l'òpera contemporània del compositor Albert

Sardà [L'any de Gràcia](#), que jo ja vaig produir mentre encara era director de l'ACA i de la qual vaig obtenir els drets. I continuem produint-ne una o dues l'any, més o menys compromeses amb el nostre ideari estètic i social.

Només òpera contemporània?

No, també hi ha altres tipus d'espectacle. Per exemple, amb Manuel Lillo hi ha el projecte de representar teatralment el poema *Soledades* de Góngora.

I quina és la tercera línia d'actuació?

La producció cinematogràfica. Els últims tres mesos, per exemple, hem estat rodant la pel·lícula [Beatriz/Barcelona](#).

Amb quins col·lectius teniu algun tipus de vincle?

Sobretot hem treballat amb Carmel Amunt, un col·lectiu d'associacions del barri que tenen com a finalitat el treball social. Un dels projectes que vam fer és el curtmetratge [Miradas extrañas](#) amb els nanos de la fundació Adsis. Aquí també tots plegats ens vam convertir en l'equip artístic i, entre altres coses, vam crear a mitges el guió.

També hi ha en projecte un museu amb el comitè d'empresa de la Maquinista Terrestre y Marítima SL, a Sant Andreu, perquè ens interessa anar més enllà del món de la cultura i obrir-nos a espais nous.

Suposo que aquest interès d'obrir-vos respon a aquelles idees socials i polítiques que encara no hem concretat...

És clar, i com podràs deduir no ens situem a la dreta precisament. Acteon s'alia amb el treball social per compartir maneres de fer (per exemple, hem aconsellat sobre pautes de nivell administratiu grups que estaven interessats a treballar com ho fem nosaltres). I també perquè, si partim de la premissa que la vida simbòlica és una dimensió fonamental per poder viure en societat, hi ha un element importantíssim a combatre: el de l'exclusió simbòlica o d'imatge.

Què vol dir tot això? Exclusió simbòlica o d'imatge?

Aquest tipus d'exclusió encara fa més mal que l'econòmica, en la qual l'esquerra clàssica s'ha centrat erròniament. Estem parlant no d'un grup sinó de grans grups de ciutadans que no tenen la possibilitat de crear i comunicar imatges d'ells mateixos que quedin reflectides enlloc perquè són víctimes del prejudici des de tots els mitjans; la publicitat, sense anar més lluny, té com a protagonista principal la classe mitjana obedient; però també les enquestes, de les quals a primer d'Estadística ja et diuen clarament que pots fer que t'hi contestin el que tu vols i aconseguir l'efecte, per exemple, que aquests grans grups de gent als quals fem referència pràcticament no existeixin.

On podem trobar aquests grans grups de què parles?

En ciutats de l'àrea metropolitana de qualsevol gran nucli, com el Prat de Llobregat, on fa vida la "Beatriz" de la pel·lícula, que reconeix obertament que no és una pringada però que continua sent problemàtica pel sol fet que va a la seva; reciclant objectes llençats a la brossa per vendre'ls en una paradeta improvisada i, és clar, il·legal, vivint amb la seva manera de ser endreçada, prescindint de crear una família... També els podem trobar en barris d'aquest gran nucli, com el Raval, llocs que sempre han estat un espai d'acollida per a les onades d'immigrants i que els habitants mateix que els van crear ja vivien aquesta exclusió d'imatge. Sempre a l'ombra.

Acteon té la intenció de proporcionar-los eines per poder expressar aquesta imatge pròpia, perquè siguin ells mateixos que s'hi puguin reconèixer i no hagin d'emmirallar-se en aquella que no els correspon. Però també perquè la gent que no pertany a aquests grups tingui la certesa de saber que sí que hi són i que, a la força o per voluntat pròpia, hi ha altres opcions de vida.

* Actualment aquests avantatges ja no hi són perquè l'IAE (Impost d'Activitats Econòmiques) ha desaparegut i aleshores s'hi aplicava un 90% de descompte. A més, abans podies constituir-te com a empresa amb 60.000 pessetes de capital social; ara en fan falta 500.000, com una SL.

** Segons Claudio, la via social i l'estètica estan estretament lligades, una és reflex de l'altra.

Més informació a: www.acteon.es.

“No podem deixar que el diner ens controli d'aquesta manera, l'hem de controlar nosaltres a ell”
Peter Blom (director general de Triodos Bank, Holanda)

Banca ètica Diners responsables

A hores d'ara, dir que el diner fa girar el món és una obvietat. Seria d'esperar que per fi el mateix diner fes girar el món d'una manera diferent.

Un banc ètic és una entitat que, com qualsevol altre banc, vol fer beneficis, però mitjançant el finançament d'activitats econòmiques que tinguin un impacte social positiu.

Aquest tipus de banca finança projectes socials, ecològics, culturals i humanitaris, dóna préstecs a gent socialment exclosa i a iniciatives que normalment no tenen accés a la banca tradicional.

El concepte de banca ètica o banca social neix als anys seixanta a Holanda, de la necessitat d'un grup de gent de casar els propis valors ètics i morals amb l'ús que es fa dels seus diners un cop ingressats al banc.

JAK (Suècia 1965), El Triodos Bank (Holanda 1971), South Shore Bank (EUA 1973), Grameen Bank (Bangla Desh 1983), La Banca Popolare Etica (Itàlia 1995) són exemples que demostren que la suma, aparentment contradictòria, de banca + ètica és, més que possible, necessària.

La possibilitat que els nostres diners s'utilitzin per finançar empreses d'armament, indústries contaminants, pornografia, explotació infantil, règims polítics dictatorials, etc. ha generat un interès creixent en la idea de banca ètica.

La banca ètica catalana

FETS-Finançament Ètic i Solidari és una associació fundada l'any 1999 per promoure la creació d'una banca ètica a Catalunya.

Tal com explica la seva coordinadora, Montserrat Llobet, FETS treballa "en el desenvolupament d'instruments financers ètics que donin lloc a la banca ètica"; complir aquest objectiu requereix "crear un marc de trobada entre el tercer sector i l'economia social, les caixes d'estalvis i les administracions públiques".

Òbviament, no és feina fàcil perquè aquesta iniciativa està sotmesa a les mateixes condicions que qualsevol entitat bancària: "cal que disposi d'un capital de 18 milions d'euros com a mínim i que obtingui la llicència d'activitat per part del Banc d'Espanya; a més, hi hem d'afegir l'hermetisme del sector financer, que cada cop tendeix més a la concentració".

D'altra banda, FETS ha detectat que "un nombre de persones cada vegada més gran volen estalviar d'una forma socialment responsable i en aquest sentit demanen més productes financers que s'adaptin a les seves possibilitats d'estalvi". Aquesta inquietud social es complementa amb una creixent sensibilització de les administracions (Ajuntament de Barcelona, Diputació de Barcelona i Generalitat de Catalunya) i la col·laboració d'entitats com ara la Fundació Jaume Bofill, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i Intermón-Oxfam.

Perquè aquest desig es transformi en una realitat caldrà, en el seu moment, vèncer la por de l'inversor a canviar els seus hàbits i a confiar en una entitat que no pertanyi a la banca tradicional; en molts casos "la seguretat passa per davant l'ètica".

Per lluitar contra aquesta inseguretat i el desconeixement que la provoca, FETS realitza una important tasca informativa que inclou conferències i cursos sobre banca ètica, com els que va organitzar la Universitat de Barcelona (2001 i 2002), l'Escola Universitària del Maresme (2002) i la Fundació Pere Tarrés (2003).

Tot allò relacionat amb la Banca ètica i la seva implantació a Catalunya està explicat a la pàgina web de l'associació: www.fets.org i al llibre *La banca ètica. Molt més que diners*, publicat amb motiu del primer Congrés Internacional de Banca Ètica de Catalunya (octubre del 2000).

Mentre es treballa en la creació de la banca ètica catalana, han nascut diverses entitats amb la mateixa filosofia on poder invertir els nostres diners o obtenir finançament per a projectes probablement rebutjats per la banca tradicional.

>26<

Segons informació facilitada per FETS i les pròpies entitats:

On podem invertir:

COOP57 Serveis Financers Ètics i Solidaris (93 268 29 49 / coop57@comalter.net)

Cooperativa de serveis financers, nascuda el 1995, que capta l'estalvi dels seus socis i col·laboradors i l'inverteix en projectes d'alt contingut social. Remunera als inversors amb un 2,60%.

Oikocredit Catalunya (93 441 63 06 / catalunya@oikocredit.org / www.pangea.org/oikocredit)

Cooperativa de crèdit constituïda l'any 2000. És una delegació regional de l'entitat holandesa Oikocredit Internacional, que capta estalvi dels països rics per invertir-lo en projectes d'autoocupació col·lectiva a països del tercer món. Financen inversions productives dirigides a activitats que garanteixin una generació de recursos sostenibles, respectuoses amb el medi ambient, i activitats proposades pels mateixos creditors que estiguin dins de les seves possibilitats d'acord amb les seves capacitats i experiència. A la cooperativa hi treballen unes deu persones amb perfils laborals molt diferents, alguna provinent de la banca tradicional. Aquest últim any han gestionat 2 milions d'euros. Remunera als inversors un 2%.

Fondo Ético FIM (Intermon Oxfam: 93 482 07 00 / rreinoso@intermonoxfam.org)

(Morgan Stanley: 93 228 39 00 / www.fondoetico.com)

Fons mixt de renda fixa global. A més de tenir en compte els criteris financers tradicionals, considera criteris ètics d'actuació empresarial. Part de la comissió de la gestió del fons se cedeix a diferents ONGs.

Promogut per Intermon-Oxfam (comissió ètica) i gestionat per Morgan Stanley Dean Witter.

BS Plan Ético y Solidario (www.bancsabadell.es) Fons de pensions de tall conservador (85% renda fixa) comercialitzat pel Banc de Sabadell.

Les inversions en renda variable segueixen criteris de responsabilitat social sota la supervisió d'un comitè ètic (Intermon-Oxfam, Banc Sabadell, Esade).

On podem obtenir finançament:

COOP57 Serveis Financers Ètics i Solidaris (93 268 29 49) / coop57@comalter.net)

Cooperativa de serveis financers que capta l'estalvi dels seus socis i col·laboradors i els inverteix en projectes d'alt contingut social i amb una viabilitat tècnica i econòmica. El fet que per aconseguir el préstec s'hagi de ser soci trenca la situació inicial d'oposició d'interessos típica entre qui demana els diners i qui els deixa perquè, sent projectes autogestionats, les mateixes persones que dipositen els fons decideixen on van.

Acció Solidària Contra l'Atur (93 217 99 97 / accio@pangea.org / www.pangea.org/accio)

Fundació constituïda el 1981 que dona suport a persones en situació límit a causa de l'atur. Els ajuda a crear el seu propi lloc de treball. La fundació compta amb un fons econòmic de solidaritat que es constitueix mitjançant aportacions de persones individuals i col·lectius, siguin entitats privades o subvencions oficials. El pressupost per a l'any 2003 ha estat de 714.000 € de sortides i 760.000 € d'entrades.

La mitjana dels ajuts atorgats pels diversos programes durant el 2002 ha estat, per ajuts puntuals, de 409,00€, 631,73 € per a eines de treball; 9.486,44 € per a l'autoocupació; i 1.132,90 € per al fons social Sant Cugat Valldoreix.

Requisits: estar a l'atur, no tenir les garanties ni avals requerits per la banca tradicional i que el projecte empresarial sigui viable.

Fundació Un Sol Món (93 484 81 11 / www.unsolmon.org)

Dóna suport tècnic i financer a programes de cooperació al desenvolupament dels països del tercer món i a projectes a favor dels col·lectius del quart món. Realitza també una tasca de sensibilització social.

Depèn de l'Obra Social de Caixa Catalunya.

Requisits: aportació inicial al projecte per part del sol·licitant, la iniciativa d'autoocupació ha de ser la sortida a una situació difícil d'inserció laboral i el sol·licitant no pot disposar d'avalis monetaris ni garanties.

FIDEM (93 310 31 66 / fide@ctv.es / www.ctv.es/fide)

Dóna suport a les dones que volen crear el seu propi negoci.

Requisits: haver iniciat l'activitat durant els últims dotze mesos, presentar un pla d'empresa amb una opinió tècnica favorable acreditada i comptar amb un informe de caràcter no vinculant del FIDEM.

Alex Forasté i Lídia Gilabert

Residu Mínim

Una alternativa a la gestió dels residus

Si et diuen que et posaran un abocador o una incineradora al costat de casa el més normal és oposar-t'hi. Si et diuen que ets insolidari perquè “en algun lloc haurem de posar els residus que tots generem” la reacció és plantejar una alternativa. Amb aquesta situació es van trobar diversos col·lectius que s'oposaven al Pla de residus que la Generalitat volia aprovar cap a final dels anys vuitanta. Com a alternativa, i a través del treball en el Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius (CEPA), aquests col·lectius van plantejar una gestió diferent dels residus basada en les ara ja clàssiques “tres erres”: reduir la quantitat de residus generats, reutilitzar els materials i, en darrera instància, reciclar la resta. Fins aleshores la gestió consistia a abocar o cremar els residus sense cap selecció prèvia. A aquesta alternativa la van anomenar model “Residu Mínim” (RM) i naixia amb la vocació d'evitar al màxim que els recursos que llencem vagin a parar a abocadors i incineradores.

La clau de volta del model de recollida selectiva integral RM és que no s'hi preveu cap contenidor de rebuig. Aquest és el contenidor a què estem acostumats a llençar les deixalles a la major part de municipis catalans i que porta els residus directament a abocadors i incineradores. Per comptes d'aquest contenidor, al carrer hi trobem un contenidor de recollida de matèria orgànica i també un contenidor de materials inorgànics que substitueix el contenidor groc per a envasos. En no haver-hi cap contenidor de rebuig, el 100% dels residus passen per instal·lacions de recuperació: plantes de compostatge en el cas de la matèria orgànica i plantes de triatge en el cas de la inorgànica, on se separen els diferents materials i es venen a empreses recicladores. El model es complementa amb els clàssics contenidors de vidre i paper, i amb les deixalleries on es recullen els residus especials —pintures, dissolvents, electrodomèstics, olis—, que han de ser separats per reduir la toxicitat dels components que puguin tenir.

Tot i ser el primer model de recollida selectiva integral que es va implantar a Catalunya, el model RM segueix essent un model alternatiu per diverses raons:

Qüestiona els models de recollida impulsats per l'administració metropolitana i la Generalitat. Actualment l'RM assoleix uns nivells de recuperació del 40-50% dels residus als municipis on s'aplica —Molins de Rei, Torrelles de Llobregat, Castellbisbal, el Papiol i Pallejà—. Aquests nivells contrasten amb el 20% que, com a màxim, es recupera de mitjana a Catalunya, o el 15% a l'àrea metropolitana de Barcelona. De fet, els municipis que apliquen l'RM són dels pocs que assoleixen els nivells de recuperació establerts per la Llei de residus i que s'incomplixen sistemàticament sense que el Govern faci res per evitar-ho.

És un exemple d'aprofundiment democràtic, ja que en comptes que les administracions assumeixin de manera exclusiva —o contractant una empresa privada— la gestió de la recollida selectiva i les campanyes d'informació, el model RM, gestionat per una entitat ecologista com el CEPA, permet que la societat civil es corresponsabilitzi d'una part de la gestió pública a través de la participació en entitats. De resultes, el model es defineix estrictament en funció de criteris ecològics i de recuperació màxima dels materials, no en funció de criteris polítics o d'interessos empresarials.

El model també posa en evidència la política de rentada d'imatge que fa Ecoembes —el lobby estatal de l'envàs i l'embalatge— en connivència amb les administracions, a través de la recollida en el contenidor groc. Actualment, més d'un 60% del volum de les deixalles està format per envasos la gran majoria dels quals són d'“usar i llençar”. Tot i que les diferents directrius europees estableixen la prioritat de reduir aquesta fracció dels residus, la veritat és que no paren d'augmentar; de fet, el constant increment anual dels residus municipals en un 2-3% és degut a l'augment imparable d'envasos. En aquest context, el model del contenidor groc va ser proposat per les empreses del lobby de l'envàs i l'embalatge per evitar un sistema de dipòsit i retorn dels envasos massa costós econòmicament per a les empreses. El sistema es basa en el pagament d'una quantitat per cada envàs no retornable posat en circulació que és degudament identificat amb un punt verd amb el compromís que els diners recaptats es dedicaran a pagar la separació i recuperació dels envasos recollits al contenidor groc. Com que actualment només s'hi recull el 5-10% dels envasos, el cost de recuperar-ne el 10% es reparteix entre tots els envasos posats en circulació, a un cost assumible per les empreses. El 90% d'envasos que no se separen i s'incineren o aboquen recau en l'administració —per tant en els ciutadans—. El nivell de recuperació del model RM —un 30% dels envasos— implica que les empreses han de pagar el triple. Mal negoci. Només si es manté un nivell de recuperació baix hi ha un equilibri entre la bona imatge dels envasos —en diuen “Brossa Neta”— i el cost econòmic per a les empreses.

Així, doncs, tot i que des de la societat civil es proposen models alternatius com ara l'RM, que té el suport d'entitats ecologistes, veïnals i plataformes ciutadanes, les administracions segueixen amb les seves alternatives: nous abocadors i incineradores, rebatejats, això sí, com a “dipòsits controlats” i “plantes de valorització energètica”. Sempre és més còmode enfrontar-se amb quatre arreplegats que protesten en algun municipi afectat per aquestes instal·lacions (Ripollet, Tivissa, Cruïlles, Blancafort...) que haver-ho de fer amb els culpables de l'augment de la quantitat de residus (Colgate-Palmolive, Danone, Henkel Ibérica, Kraft Foods Española, Nestlé España, Procter & Gamble, Alcampo, El Corte Inglés...). D'altra banda, sempre hi ha partits i administracions que “suquen” de les empreses que construeixen i gestionen aquestes instal·lacions. Mentrestant, l'alumini que s'extreu de l'Amazònia, el plàstic produït a partir del petroli extret a Líbia, Nigèria o Algèria, les peles dels kiwis cultivats a Austràlia, les vambes fabricades a Corea o els DVDs fabricats a la Xina acaben a l'abocador del Garraf. La globalització acaba a les escombraries.

Víctor Mitjans
Membre de CEPA

>29<

Barreres i finestres: sobre l'antiglobalització

Després del seu primer llibre tan llegit, *No logo*, Klein ofereix en aquesta obra una petita crònica a peu de canó de l'anomenat moviment antiglobalització: les seves manifestacions amb més ressò internacional —Seattle, Gènova, Portobello— i les seves assignatures pendents, que són moltes, és clar. I d'aquesta petita història a grans trets se n'extreu una definició de l'antiglobalització prou útil i alhora prou vague per reflectir la mal-leabilitat del concepte. Segons Klein, qualsevol persona en qualsevol racó de món que emprengui una acció per tornar el món una mica més just, sigui per la causa que sigui, forma part del moviment antiglobalització. Per l'autora no és, doncs, un concepte tribal que facin servir uns quants per desmarcar-se, sinó un nom que vol aglutinar forces contra els responsables de les desigualtats socials (les més grans i les més petites).

Com dèiem, és també un llibre de denúncia, que assenyala en cada capítol els fronts d'atac que atenen o han d'atendre els moviments socials: les decisions de conseqüències catastròfiques del Fons Monetari Internacional, l'Organització Mundial del Comerç i el Banc Mundial, les patents dels medicaments contra la sida, els avenços dels aliments transgènics, les estratègies de contagi del consumisme als països de l'est, les 'sweatshops'; i altres accions de poder més subtils i abstractes, com la feliç coincidència de l'auge de El senyor dels anells —amb totes les seves batalles èpiques entre bons i dolents— amb l'ofensiva mundial americana contra l'eix del mal; o bé l'asèpsia amb què es retransmeten els bombardeigs a l'Orient Mitjà, com si fossin partits de futbol, en comparació amb el dramatisme ja una mica embafador de les víctimes de l'11S. Hi ha també mil anècdotes que valen la pena conèixer de tan indignants --M&Ms blancs, vermells i blaus que mengen des de l'11S els patriotes americans-- i iniciatives molt curioses —com la proposta de Kalle Lasm, que vol fer la revolució a través del pirateig cultural. Amb tot aquest allau d'exemples d'injustícies socials i iniciatives per un món millor, l'autora va dibuixant els moviments antiglobalització com un fluid que es genera esporàdicament a tot arreu. En aquest sentit també són interessants les comparacions del moviment amb Internet, pel fet que un i altre connecten persones de tot el món de tu a tu, sense piràmides ni estaments, i també com vincula l'èxit de les iniciatives antiglobalitzadores amb les possibilitats de la xarxa.

Klein, conscient que s'ha convertit en una cara visible per als mitjans d'un moviment anònim i horitzontal per essència, evita erigir-se com a líder —així com tampoc no estableix noms propis o models de referència-- i procura mantenir el punt de vista d'una mera cronista de totes les iniciatives que ha tingut oportunitat de conèixer. El seu discurs és alhora incisiu ("l aquest és l'efecte realment insidiós de la violència policial: si els manifestants són tractats públicament com a criminals amb prou regularitat, comencen a semblar-ho" p. 148), revelador, una mica demagògic i a vegades absolutament naïf. És, en tot cas, un crit despertaconsciències prou sentit i documentat, una acta de fe absoluta en el potencial del poble o l'opinió pública, la massa social, o digues-n'hi com vulguis.

[Naomi Klein, *Barreres i finestres. Notes des de la trinxera contra la globalització*, Barcelona: Empúries, 2003]

Mariona Masgrau

Sàmpler

Escrit per a trobar en una ampolla de naufrag

"Cal acceptar que la vida no té sentit i alhora n'està plena. Guarda per a tu el que és teu i esborra les marques. Només hi ha una cosa: si no salves la individualitat contra els estímuls artificials, no pots afegir res al fet social; perquè no hi ha res més mort que un amor quan mor."

Joan Brossa

WWW.ELTACTEQUETE.COM

